

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ВАДÓХРЫШЧА, Хрышчэнне
Бога яўленне, зімовае свята
роднага календара, дзень завяршэння
Каляд (19 студз. н.ст.). У католікаў мае
назву «Тры каралі» (6 студз.). Найяс-
равей увасобіла культ *вады*. Хрысціян-
ская рэлігія звязвае В. з хрышчэннем
Ісуса Хрыста Іаанам Хрысціцелем на
рацэ Іардан і са з'яўленнем усіх асоб
Святой Тройцы. На В. ў храмах адбыва-
юцца спецыяльныя чыненні.

ваецца асвятчэнне вады, якую некалі бралі з бліжэйшай рэчкі (у гэты дзень усе вадасвятныя месцы называліся Ярданямі), прасякаючы на лёдзе вялікі крыж і фарбуючы яго бураковым сокам. Пры асвятчэнні вады на Усходнім Палессі ставілі кругом маладыя ялінкі, каб закрыць святую ваду ад усялякай нечысці, а іх галінкі потым падкладвалі пад квактух, каб было болей куранят, ці ўторквалі ў страху, каб туды не ўдарыў гром. Злых духаў на Ярдані адпужвалі таксама стральбою з ружжаў. Яшчэ з дахрысціянскіх часоў верылі ў цудоўную моц свянцонай вады, захоўваючы ў доме, як свянцонныя зёлкі: яе

давалі выпіць хвораму; апырсквалі свойскую жывёлу адразу пасля ацёлу і перад першым выпасам; садовыя дрэвы, калі яны не давалі пладоў; поле перад сяўбою дзеля ўрадлівасці і каб вывесці асот; новую хату перад засяленнем і гаспадарчыя пабудовы; пчальнікі і вуллі; труну перад тым, як пакласці ў яе нябожчыка; выкапаны дол на могілках. Найбольш памоцнай лічылася вада, узятая з трох, а яшчэ лепей з сямі Ярданяў, дзеля чаго пасылалі людзей у розныя месцы. Лічылася, хто першы зачэрпне святой вады і вернецца дамоў, той першы збярэ з поля сваю збажыну. Разабраўшы ваду, неслі яе дадому, а потым палі з палонкі коней. Смельчакі акулаліся ў палонку да ўсходу сонца, каб цела было бялейшае і каб ачысціцца ад грахоў. Пры адсутнасці рэк і азёраў бралі ваду з калодзежаў, апусціўшы туды крыжык, зроблены з лучыны, які потым вешалі на варотах ад *малочных ведзьмаў*. Пяклі крыжыкі з цеста і елі іх. Напярэдадні В. сяляне пераварочвалі вазкі і сані, бо ў гэты час нібыта павінны прыходзіць вадзенікі (гл. *Вадзянік*), каб увесь наступны дзень, пакуль асвятчоную ваду знясе плынь, вывесці сваіх дзяцей, якія могуць загінуць ад апускання крыжа ў ваду. З асвятчонай вады ўцякае і чорт, перасяляючыся на вярбу аж да яе асвятчэння на *Вербніцу*. На В. выконвалі розныя магічныя дзеянні і варажылі на гаспадарчыя справы: часалі лён, каб такімі ж гладкімі былі цяляты; лавілі шапкамі і фартухамі падкінутую жменю гароху і па злоўленых гарошынах разлічвалі прыплод ягнят, што народзяцца ў гэты год; па дыме ад запаленай лучыны меркавалі, адкуль вясною трэба чакаць прылёту пчаліных раёў і, адпаведна, у які бок разварочваць вуллі; раскідвалі перад вадзяною куццёй па чатырох баках хаты жытнёвае зерне на багаты ўраджай. Варожачы на суджанага, пералічвалі калы ці штакеты ў плоце («кол, калец, хлопец, удавец»); з *куццёю* ў роце беглі на вуліцу і пыталіся ў першага сустрэчнага імя. Існавала шмат прадказанняў надвор'я і ўраджаю. Калі на В. сцюдзёна — у жніво будзе вельмі гарача; хрышчэнскі снег абяцаў урадлівы год, грыбное лета, але чакалася чарвівая капуста. Калі на В. было цёпла, спадзяваліся, што густа ўзыдзе збажына. Воблачнае В. прадказвала добры год, а калі на небе чыста, то і ў за-

секах будзе чыста. Малады снег, што выпаў у вадохрышчанскую раніцу, лічыўся добрым сродкам адбэльвання палатна і лямцавання сукна. В. звычайна супадала з самымі халоднымі днямі зімы, пасля якіх год паварочваў на лета: «Трэшчы не трэшчы, прайшлі Вадахрэшчы. Не к Раству, а к Пятру!».

Літ.: Беларускія народныя прыкметы і павер'і. Кн. 2. Жыцця адвечны лад. Мн., 1998. С. 372—380.

У. А. Васілевіч.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ